

Sezona 2016/2017

Petak, 3. februar 2017. godine
Zadužbina Ilije M. Kolarca u 20 časova

Za znalce

Dirigent: **Gabrijel Felc**
Solista: **Serđo Acolini**, fagot

Program:

F. List: *Prometej*, simfonijska poema br. 5

Trajanje: oko 13 minuta

A. Vivaldi: Koncert za fagot i orkestar, RV 481, u de-molu

Allegro molto
Largo
Allegro

Trajanje: oko 11 minuta

J. Hajdn: Koncert za orgulje i orkestar u Ce-duru Hob. XVIII: 1 (ar. Serđa Acolinija za fagot i orkestar)

Allegro moderato
Largo
Allegro molto

Trajanje: oko 20 minuta

***

L. van Betoven: *Prometejeva stvorenja*, op. 43, baletska muzika

Trajanje: oko 50 minuta

Koncertmajstor: **Miroslav Pavlović**

Čuveni mađarski kompozitor i pijanista **Franc List** (1811–1886) smatra se utemeljiteljem žanra simfonijske poeme. U pitanju su orkestarske kompozicije u jednom stavu, koje imaju vanmuzički narativni ili ilustrativni element. Inspirisan temama iz mitologije, književnosti, istorije ili fantazija, List je kombinovao elemente uvertire i simfonijskog načina mišljenja. Po obimu i formi, ova dela se često porede sa prvim stavom simfonije pisanom u sonatnom obliku. Kako bi postigao koherentnost dela, List je koristio kompozitorske tehnike kao što su motivske i tematske transformacije, kao i ciklične oblike.

Prometej predstavlja petu od prvih dvanaest Listovih simfonijskih poema, komponovanih u periodu od 1848. do 1858. godine. Prometej, titan iz grčke mitologije koji je stvorio čoveka od gline i, prema legendi, ukrao vatru sa Olimpa kako bi je predao ljudima, glavni je junak mitološkog predloška za ovo delo. List je u svojoj poemi želeo da predstavi turbulentnu vezu Prometeja sa Zevsom, kao i bol i nadu koje je Prometej proživljavao tokom svog zatočeništva, sve do konačnog oslobođanja. Prva verzija nastaje 1850. godine kao orkestarska pratnja za pozorišni komad rađen na tekst Johana Gotfrida Herdera. Delo je premijerno izvedeno u Vajmaru iste godine u okviru festivala *Herder*, tokom ceremonije otkrivanja Herderovog spomenika. Nekoliko godina kasnije, List je revidirao delo, dodao određene instrumentalne deonice, uobličivši delo kao simfonijsku poemu. Prvo izvođenje simfonijske poeme *Prometej* upriličeno je 18. oktobra 1855. godine.

Italijanski barokni kompozitor, violinista i pedagog **Antonio Vivaldi** (1678–1741) već tokom života bio je prepoznat kao jedan od najuticajnijih evropskih kompozitora. Pisao je koncerte, crkvenu horsku muziku i opere. Solistički koncert se u stvaralaštvu Antonija Vivaldija razvio iz *concerta grossa*, tipičnog baroknog oblika koncerta. *Concerto grosso* se zasniva na nadmetanju končertina, odnosno, grupe solističkih instrumenata, i orkestra. Vivaldi je komponovao više od 400 koncerata, od čega je preko 230 namenjeno violini, a ostali instrumentima poput fagota, violončela, oboe i viole d'amore. U celokupnom opusu ostalo je sačuvano 39 njegovih koncerata za fagot i orkestar. Takođe, brojni su dvostruki koncerti, uglavnom za parove sličnih i srodnih instrumenata.

Koncert za fagot i orkestar komponovan je u periodu od 1720. do 1724. godine. U ovom koncertu, kao i u ostalim delima nastalim u ovom periodu (među kojima su i najpoznatiji koncerti, *Godišnja doba*), uočavaju se kompozitorova spretnost i angažovanost u orkestraciji, kao i visoki izvođački zahtevi postavljeni pred solistu.

Jozef Hajdn (1732–1809), najstariji je među bečkim klasičarima. Napisao je više od stotinu simfonija i utvrdio žanr gudačkog kvarteta komponujući više od sedamdeset dela ovoga žanra. Pored toga, Hajdn je prepoznatljiv i kao značajan autor klavirske muzike, ali i kao kompozitor interesantnih koncerata za raznovrsne instrumente – klavir, orgulje, violinu, violončelo, trubu, i druge.

Hajdnov Koncert za orgulje i orkestar u *Ce-duru* je večeras predstavljen u obradi soliste Serđa Acolinija za fagot i orkestar. Koncert je komponovan 1756. godine u tri stava. Prvi i treći stav, pisani u brzom tempu, odaju utisak neusiljenog virtuoziteta i galantnog šarma. Hajdnovi koncerti ukazuju na veliki uticaj baroknih majstora kompozicije u ovom žanru, odaju utisak gracioznosti rokokoja, a takođe najavljuju i obimnije i ozbiljnije koncerte koji nastaju u periodu klasicizma.

Jedan od najznačajnijih kompozitora u istoriji zapadnoevropske muzike svakako jeste **Ludvig van Betoven** (1770–1827). Njegov opus povezuje dve velike stilske epohe, klasicizam i romantizam. Tako, u njegovom stvaralaštvu prepoznajemo uticaje i sintezu klasicizma Hajdna i

Mocarta, ali i okrenutost ka novom muzičkom izrazu koji će postati reprezent novog doba u istoriji evropske kulture.

Balet *Prometejeva stvorenja* nastaje u periodu kada se kompozitor obreo u Beču, tražeći novi put i novi izraz svoje muzike. Kao tekstualni predložak Betoven je za, do tada malo poznatu nezavisnu formu, balet, iskoristio libreto svog savremenika, italijanskog koreografa, plesača i kompozitora, Salvatorea Vigana. Balet koji sadrži uvertiru, introdukciju, petnaest numera i finale je premijerno izveden 28. marta 1801. godine u Burgteatru u Beču. Nakon toga, delo je stavljeno na repertoar još 28 puta. *Prometejeva stvorenja* je jedini balet koji je Ludvig van Betoven komponovao u celini.

Bojana Radovanović*

*U sezoni 2016-17, Beogradska filharmonija pruža priliku odabranim mladim muzikolozima da pisanjem programskih komentara obogate svoju stručnu praksu.